

NATO STANDARTLARINDA BİR DENİZ KUVVETLERİ İNŞASI: UKRAYNA 2035 DENİZ STRATEJİSİ ÖRNEĞİ

Eda TUTAK*

ÖZ

Azrak Denizi ve Karadeniz'e bulunan kıyıları, enerji rezervlerine yakınlığı, Rusya ve Orta-Asya enerji kaynaklarının Avrupa'ya taşınmasındaki transit ülke konumu Ukrayna'yı bölgede sürdürülebilir güvenliğin kilit aktörü haline getirmektedir. Bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından itibaren NATO ile ortaklık geliştiren Ukrayna, bir taraftan ülkedeki otokratik eğilimleri yumuşatmak diğer taraftan Rusya'dan gelen baskıları dengelemek için NATO ile iş birliğini askerî, siyasi ve jeopolitik kapsamda araçsallaştırmıştır. Ukrayna, 2.759 km kıyı uzunluğu ve 72 bin km²'den fazla münhasır ekonomik bölgesiyle askerî ve ekonomik açıdan ulusal çıkarları denizlerle yakından bağlantılı olan bir devlettir. Dolayısıyla denizlerde hareket yeteneğine sahip, modern ve gelişmiş bir donanma gücüne sahip olmak Ukrayna açısından kritik önem taşımaktadır. Ancak 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesiyle birlikte Ukrayna Donanması'nın %70'i yok olmuş, 2022 yılında Rusya tarafından Ukrayna'ya karşı başlatılan geniş çaplı askerî operasyon ise Ukrayna Donanması'nın hayati önemini yeniden ortaya koymuştur. Bu çalışmanın amacı Ukrayna tarafından yayınlanan 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'ni analiz etmek ve belgede yer alan reformların NATO standartları, ilkeleri ve değerlerini içeren hedeflerini incelemektir. Ukrayna Deniz Kuvvetleri, 2035 yılına kadar NATO standartlarında modern ve gelişmiş donanma gücü inşa etmeyi ve açık deniz hareket kabiliyetine sahip bir kuvvet yapılanması gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Deniz Kuvvetleri, NATO, Donanma

THE BUILD-UP OF NAVAL FORCES WITH NATO STANDARDS: THE CASE OF UKRAINE'S 2035 STRATEGY OF THE NAVAL FORCES

ABSTRACT

Its coasts in the Sea of Azov and the Black Sea, its proximity to energy reserves, and its transit country location in the transportation of Russian and Central Asian energy resources to Europe make Ukraine a key actor in sustainable security in the region. Ukraine, which has been developing a partnership with NATO since 1991 when it gained its independence, has instrumentalized its cooperation with NATO within the scope of military, political and geopolitical scope in order to soften the autocratic tendencies in the country on the one hand and to balance the pressures from Russia on the other hand. Ukraine, with its 2,759 km of coastline and more than 72,000 km² of exclusive economic zones, is a state whose military and economic national interests are closely linked to the seas. Therefore, it is critical for Ukraine to have a modern and developed naval force with the ability to move at sea. However, with the annexation of Crimea by Russia in 2014, 70% of the Ukrainian Navy was destroyed, and the large-scale military operation launched by Russia against Ukraine in 2022 revealed the vital importance of the Ukrainian Navy again. The aim of this study is to analyze the 2035 Naval Strategy Document published by Ukraine and to examine the objectives of the reforms included in the document, which include NATO standards, principles, and values. The Ukrainian Navy aims to build a modern and advanced naval force in NATO standards by 2035 and to realize a force structure with offshore mobility.

Keywords: Ukraine, Naval Forces, NATO, Navy

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 17.08.2023; Yayına Kabul Tarihi: 27.11.2023

* Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İrfan Can Köse Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Gümüşhane; ORCID: 0000-0002-8567-8106, Email: edatutak@gumushane.edu.tr

Giriş

Ukrayna 1991 yılında bağımsızlığını kazandığında Sovyet Rusya'dan Karadeniz'de önemli bir kıyı şeridini ve güçlü bir deniz gücü haline gelebilmesi için önemli bir donanma alt-yapısını devralmıştır (Sanders, 2012, s. 17). Ancak Ukrayna hükümetlerinin deniz gücü elde etmedeki başarısızlığı, yaşanan ekonomik krizler ve 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi Ukrayna'nın denizcilik kabiliyetinde düşüşe neden olmuş ve ülke donanması zayıflamıştır. 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesiyle birlikte Ukrayna Donanması'nın %70'i yok olurken 2022 yılında Rusya tarafından Ukrayna'ya karşı başlatılan geniş çaplı askerî operasyon Ukrayna Donanması'nın hayati önemini yeniden ortaya koymuştur.

2004 Turuncu Devrimi'nden bu yana güvenli ve demokratik bir Avrupa devleti inşa etme amacıyla geniş kapsamlı bir reform programı başlatan Ukrayna'da özellikle 2014 yılından sonra deniz kuvvetleri kapasitesinin radikal bir şekilde iyileştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ukrayna, hegemonik tarihsel bağları nedeniyle Rusya ile yaşadığı çatışmalar sonucu yüzünü Avrupa'ya dönmüş, Karadeniz'de daha güçlü bir donanmaya sahip olmak amacıyla deniz reformu başlatmıştır. Ukrayna'da başlatılan deniz reformu, Karadeniz ve ötesinde ortaya çıkan tehditlerle mücadele edebilecek profesyonel ve gelişmiş bir deniz kuvveti oluşturmayı içermektedir. Bir kıyı devleti olarak Ukrayna'nın refahı denizlerle doğrudan bağlantılı iken en önemli ulusal güvenlik tehditlerinin de yine denizler üzerinden geleceği öngörülmektedir. Ukrayna, Karadeniz'de ticari, askerî ve enerji kaynakları kapsamında ulusal çıkarlara sahiptir ve bu çıkarları koruma yeteneği gelişmiş donanma gücü gerektirmektedir. 2022 Rusya-Ukrayna Savaşı, çatışma sırasında zayıf bir donanmaya sahip olmanın Ukrayna açısından kritik bir güvenlik zafiyeti oluşturduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı, genel olarak Doğu Avrupa ülkelerini deniz kuvvetlerini güçlendirmeye yöneltmiş, tarihsel olarak kıyı savunması ve devriye yeteneklerine odaklanan bu ülkelerde, Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan sonra savunma harcamalarında artışlar olduğu ve donanma kabiliyetini arttırmaya yönelik programların işletildiği görülmüştür (Fish, 2023). Ukrayna ise 2014 ve 2022 yıllarında Rusya'nın gerçekleştirdiği askerî operasyonlardan sonra, ülke donanmasını yeniden inşa etmekte ve yayınladığı uzun vadeli deniz stratejisi ile denizlere dair geniş çapta güç elde etme hedefini ortaya koymaktadır. Ukrayna Deniz Kuvvetleri tarafından 2019 yılında "Ukrayna Silahlı Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetleri Stratejisi 2035" (Bu çalışmada '2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi' olarak anılacaktır.) ismiyle yayınlanan strateji belgesinde 2035 yılına kadar ülke deniz kuvvetlerinin daha gelişmiş ve modern biçimde yeniden inşasını içeren hedefler yer almaktadır. Bu belgenin en önemli özelliği ise Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ile tamamen birlikte çalışabilir modern deniz silahlarının ve teçhizatının edinilmesini amaçlayan NATO vurgusudur (Ukrainian Navy, 2019).

Bir devletin deniz gücü sadece donanmadan ibaret olmamakla birlikte donanmada bulunan platformların sayısı ve kalitesi deniz gücü analizinde hala merkezi konumda yer almaktadır. Deniz gücü, nihayetinde askerî gücün bir alt kümesi olduğundan askerî hedefleri içeren stratejiler de deniz kuvvetlerini kapsayacak biçimde hazırlanabilmektedir. Ukrayna tarafından yayınlanan 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi de bu şekilde silahlı kuvvetler ve deniz kuvvetlerini içerecek biçimde hazırlanmıştır. Ukrayna'nın amacı deniz potansiyelini eski haline getirmek ve daha gelişmiş bir deniz kuvvetleri yapılanmasına erişebilmektir. Bu amaç kapsamındaki önceliği ise belgenin genelinde vurgulandığı üzere NATO standartlarında bir deniz kuvvetleri yapısına erişebilmektir.

Bu çalışmanın amacı Ukrayna tarafından yayınlanan 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'ni analiz etmek ve belgede yer alan reformların NATO standartları, ilkeleri ve değerleri doğrultusunda gerçekleştirilmesini içeren hedeflerini incelemektir. Bu kapsamda çalışmada metin analizi gerçekleştirilerek öncelikle Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi ele alınmış, daha sonra NATO-Ukrayna ilişkileri artan iş birliği çerçevesinde incelenmiş, son olarak Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'ndeki NATO vurgusu detaylandırılmıştır. Söz konusu strateji belgesinde yer alan askerî deniz gücüne dair hedeflerin gerçekleştirilmesi halinde Ukrayna'nın Karadeniz'de önemli bir dengeleyici güç haline geleceği ve küresel siyaset sahnesinde daha etkili bir uluslararası aktör olarak konumlanacağı öngörülmektedir.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Stratejisi

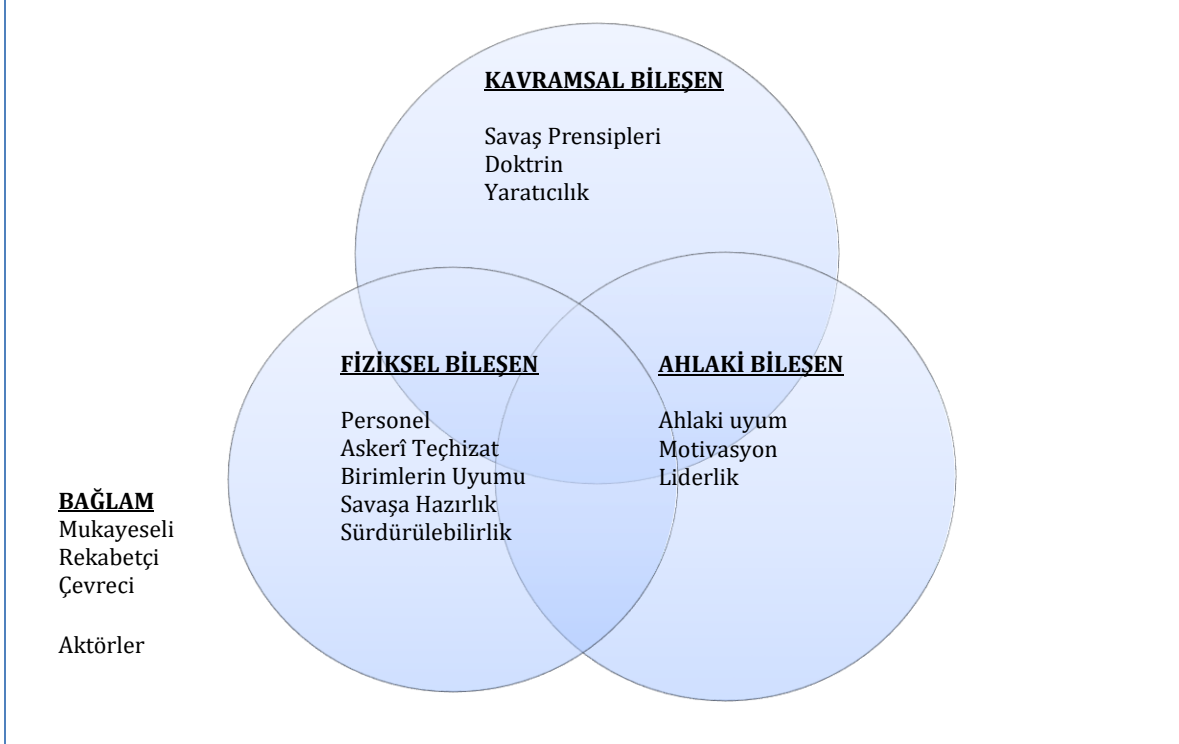
1991'de bağımsızlığını kazanan Ukrayna Silahlı Kuvvetleri üç aşamadan geçmiştir (Sanders, 2023, s. 2-3): Bunlardan ilki 1991-2006 yılları arasında ülke silahlı kuvvetlerinin ihmal edildiği ve zayıfladığı dönem, ikincisi 2006-2014 yılları arasındaki askerî reform dönemidir. Bu dönemde daha küçük ancak daha yetenekli askerî birimlerin oluşturulması hedeflenmiştir. 2014-2022 yılları arasında ise hibrit dönüşüm modeli benimsenmiştir. Bu aşama; Ukrayna toplumunun seferber edilmesi, hükümetin siviller tarafından oluşturulan milislere izin vermesi ve zorunlu askerliğin geri getirilmesiyle büyük ve devamlı bir ordunun oluşturulmasını kapsamaktadır. Ukrayna Deniz Kuvvetleri de tüm bu askerî dönüşümlerin bir parçasını oluşturmaktadır.

Ukrayna'nın Karadeniz'de uzun bir kıyı şeridinin bulunması, bölgede ticari, enerji ve güvenlik çıkarlarının olması, Avrupa ile Karadeniz üzerinden gerçekleşen küresel ticaretin geçtiği stratejik konumda yer alması ve Karadeniz'in enerji kaynaklarını barındıran potansiyeli Ukrayna açısından denizleri oldukça kritik ve önemli hale getirmektedir. Denizlerdeki tüm bu çıkarlarını koruyabilmek amacıyla etkili bir donanma inşa etmek ise Ukrayna için önceliklidir (Sanders, 2007, s. 145). 2006-2014 yılları arasında etkili ve verimli bir kıyı donanması inşa etmeyi amaçlayan Ukrayna, özellikle 2008 küresel mali krizin yarattığı ekonomik koşullardan etkilenmiş, Ukrayna'daki zayıf ekonomik ilerleme, hükümetin maliyetli bir süreç olan denizcilik reformunu gerçekleştirmesini kısıtlamıştır. 2014 yılına gelindiğinde ise mevcut donanmasının büyük bir kısmını Kırım'ın ilhakıyla kaybeden Ukrayna, 2019 yılında ilan ettiği 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi ile denizlere dair yeni askerî hedef ve önceliklerini ortaya koymuştur.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin giriş bölümünde Ukrayna Deniz Kuvvetleri Komutanı Igor Voronchenko, 2.759 km kıyı şeridine ve 72 bin km²'den fazla münhasır ekonomik bölgeye sahip Ukrayna'nın ulusal gayri safi yurtiçi hasılasının dörtte birini Karadeniz ve Azak Denizi ile bağlantılı bölgelerden elde ettiğini ifade etmiştir (Voronchenko, 2019). Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı ilhak etmesi ve Ukrayna savaş gemileri ile malzemelerine el koyması sonucu Ukrayna Donanması ciddi şekilde zayıflamıştır. Bu tarihten sonra hayatta kalan ülke donanması ise sadece çoğu çalışmaz durumda olan az sayıda gemiyi içermektedir (Kormycha vd., 2022, s. 12). 2019 yılında ilan edilen strateji belgesinde de donanmadaki gemilerin %70'inin kaybedildiği vurgulanarak ilan edilen bu strateji ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin 2035 yılına kadar deniz ve müşterek hareketler için eğitim ve öğretim dahil olmak üzere donanma yeteneklerinin kademeli olarak geliştirilmesinin amaçlandığı vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi, ülke deniz kuvvetlerinin sahip olduğu misyon, vizyon ve değerleri içeren bir giriş bölümü ve

beş ana bölümden oluşmaktadır (Ukrainian Navy, 2019). Birinci bölümde Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin misyon, vizyon ve değerleri detaylandırılmıştır. Bu bölümde ayrıca Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin savaş potansiyelini içeren bileşenleri bir venn şeması aracılığıyla gösterilmiştir. Şekil 1'de gösterilen bu bileşenler, denizlerden gelen tehditlerle mücadelede sahip olunan topyekûn gücün bileşenlerini oluşturmaktadır.

Şekil 1: Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin Savaş Yeteneğini Oluşturan Bileşenler (Ukrainian Navy, 2019).

Fiziksel bileşen, silahlı mücadele yürütme aracı olarak tanımlanmaktadır. Bu bileşen, Ukrayna Deniz Kuvvetleri muharebe teşkilatının kurulması ve NATO ile tamamen birlikte çalışabilir modern deniz silahlarının ve teçhizatının edinilmesini içermektedir. Fiziksel bileşenin düşmanı yenmek için proaktif, asimetrik ve çevik kullanılması gerektiğinden bu aşamada kavramsal bileşen devreye girer. Kavramsal bileşen, birlikler için bir düşünme yapısı, entelektüel bir temel sunduğundan komutanlara yaratıcılık, beceriklilik ve inisiyatif yoluyla zorlu ortamlarda durumu anlama yeteneği sağlamaktadır. Bu bileşenin geliştirilmesi de ancak NATO ilkelerine, standartlarına ve değerlerine hâkim olunmasıyla mümkün olacaktır. Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nde ahlaki bileşenlerin insanlar tarafından üretildiği ve savaş gücünün temelini oluşturduğu ifade edilmiştir. Kuvvetlerin meşruiyeti, etik ilkeler, savaşa hazır olma, saldırı ruhunun teşviki, muharebe görevlerinin icrasında inisiyatif ve kararlılık gibi konulara odaklandığı belirtilmektedir. Birinci bölümde ülke deniz kuvvetlerine ait misyon, vizyon, değerler ve savaş potansiyeli bileşenleri açıklanırken NATO ilkeleri ve standartları vurgusu yapılmış ve NATO ile birlikte çalışabilir modern kuvvet yapısının oluşturulması hedeflenmiştir.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin ikinci bölümünde Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin geleceğini etkileyen stratejik faktörler ele alınmıştır. İnovasyon ve geleceğin savaşı, Rusya Federasyonu faktörü, ekonominin etkisi, ortaklık ve iş birliği olmak üzere dört ana faktör üzerinde durulan ikinci bölümde öncelikle teknolojik gelişmenin savaş yöntemleri ve teçhizatları üzerindeki etkilerine değinilerek ülke deniz kuvvetlerinin bu teknolojik gelişmeye uyum sağlaması gerektiği üzerinde durulmuştur. Daha sonra Rusya Federasyonu'nun emperyal hırs-lara sahip saldırgan bir komşu ülke olduğu ve Ukrayna'nın egemenliğine ve devlet bütünlüğüne yönelik en büyük tehdit olduğu vurgulanmış, ardından denizlerin Ukrayna ekonomisindeki önemi ele alınmıştır. İkinci bölümde son olarak Ukrayna'nın uluslararası kuruluşlar, müttefikler ve ortaklarla iş birliğinin devletin kalkınması, egemenliğin restorasyonu, toprak bütünlüğü ve reformların uygulanması sürecinde ne denli önemli olduğu ifade edilmiştir.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin üçüncü bölümünde modern deniz kuvvetleri inşasında gerekli olan deniz yetenekleri üzerinde durulmuş, 2035 Stratejisi'nin üç aşamadan oluştuğu belirtilmiştir. 2018-2025 yılları arasındaki ilk aşamada ana öncelik kıyı bölgesinde etkin bir deniz alanı farkındalığı ve keşif sistemi kurmak, ardından deniz reddi yeteneklerini geliştirmek ve son olarak deniz kontrolünü sağlamaktır. 2025-2030 yıllarını kapsayan ikinci aşamada ise zaten inşa edilmiş yeteneklerin geliştirilmesi ve etkilerinin Ukrayna'nın tüm münhasır ekonomik bölgesine, Karadeniz'e ve Azak Denizi'ne kadar genişletilmesi amaçlanmaktadır. 2030-2035 yıllarını kapsayan üçüncü ve son aşamada ise Ukrayna'nın ulusal çıkarlarının Karadeniz'in ötesinde korunması için gerekli olan donanma yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin dördüncü bölümünde; uygulama aşamasında izlenecek yol haritasının ne olduğu açıklanmıştır. Önceki bölümlerde tanımlanan yetenekler ve görevler dikkate alınarak, stratejinin uygulanması için etkili olduğu kanıtlanmış NATO metodolojisi olan DOTMLPF*'nin uygulanması öngörülmüştür. Doktrin, organizasyon, eğitim, malzeme, liderlik, personel ve tesislerden oluşan bu yol haritası söz konusu kelimelerin İngilizce isimlerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Bu bölümde yedi aşamadan oluşan DOTMLPF, detaylı biçimde açıklanmıştır.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin beşinci ve son bölümünde; Ukrayna'nın bir deniz devleti olduğu ve bu belgenin de Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin 2035 yılına kadar geliştirilmesi için bir vizyon sunduğu belirtilmiştir. Genel olarak bir değerlendirme sunan son bölümde ayrıca deniz kuvvetlerinin denizde ve denizden korunmasının ana aracı olduğu belirtilmiş ve belge 'açık deniz' vurgusu ile son bulmuştur.

* DOTMLPF Metodolojisi'nde ilk harfi temsil eden doktrin; Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin NATO standartlarına göre yeni bir doktrinsel çerçevede oluşturulmasını ve yeni deniz kuvvetleri rehber belgelerinin yürürlüğe konulmasını içermektedir. Metodolojinin ikinci harfini temsil eden organizasyon; Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin stratejik, operasyonel ve taktik düzeydeki muharebe organizasyonunun NATO standartlarına, ilkelerine ve uygulamalarına göre inşa edilmesini içermektedir. Metodolojinin üçüncü harfini temsil eden eğitim; hem bireysel hem de kolektif kuvvet eğitimi prosedürünü içermektedir. Metodolojinin dördüncü harfini temsil eden malzeme; silahlanma ve askeri teç-hizat geliştirme vizyonunu içermektedir. Metodolojinin beşinci harfini temsil eden liderlik; savaş ortamında lider-lik yapmak üzere sorumluluk alabilen komutanların NATO ilkeleri kapsamında eğitimini içermektedir. Metodoloji-nin altıncı harfini temsil eden personel; deniz kuvvetlerindeki personelin yönetimi ve değerlendirme prosedürle-rini içermektedir. Metodolojinin yedinci ve son harfini oluşturan tesisler; deniz üsleri sisteminin geliştirilmesini içermektedir.

NATO Standartlarında Bir Deniz Kuvvetleri İnşasına Giden Yol: NATO-Ukrayna İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi ve Artan İş Birliği

Ukrayna-NATO arasındaki ilişkiler resmi olarak 1991 yılında bağımsızlığını yeni kazanan Ukrayna'nın Kuzey Atlantik İş Birliği Konseyi'ne katılımıyla başlamıştır (NATO, 2023). 1994 yılında NATO'nun birlikte çalışabilirlik hedeflerini geliştirmeyi amaçlayan Barış İçin Ortaklık Programı'na, 1997 yılında Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi'ne katılan Ukrayna, NATO ile ilişkilerini 1997 Ortaklık Bildirgesi kapsamında kurulan NATO-Ukrayna Komisyonu aracılığıyla sürdürmüştür. Bu komisyon ile NATO ile Ukrayna arasında bir dizi siyasi, askerî, sivil, bilimsel ve çevresel faaliyetlerde iş birliğine ilişkin bağların güçlendirilmesi hedeflenmiştir (The White House, 1999). 2023 yılında ise bu komisyonun yerini NATO-Ukrayna Konseyi almış, 26 Haziran 2023 tarihinde NATO-Ukrayna Konseyi, ilk toplantısını gerçekleştirmiştir (Mission of Ukraine to the North Atlantic Treaty Organization, 2023). Komisyon'dan Konsey'e geçiş, siyasi bağların güçlendiğini, Ukrayna'nın NATO ile artan entegrasyonunu ve Ukrayna'nın NATO üye devletlerinin yanında eşit bir katılımcı olarak yer aldığını göstermektedir.

NATO-Ukrayna ilişkilerindeki dönüm noktalarından biri 2002 yılı Kasım ayında, Ukrayna Devlet Başkanı Leonid Kuçma'nın NATO'ya üye olma hedefini resmi olarak açıklamasıdır (Yapıcı, 2007, s. 1488). Bu tarihten sonra her yıl Ukrayna'nın NATO'ya entegrasyonu kapsamındaki stratejik amaç ve önceliklerini içeren eylem planı hazırlanmıştır. 2005 yılında ülke yönetimine gelen Başkan Viktor Yushchenko ise NATO üyeliğini Ukrayna'nın birincil dış politika hedefi haline getirerek bu vizyonu bir kimlik meselesi olarak görmüş; Ukrayna'yı Avrupa'ya bağlayan 'ortak değerleri' korumak için NATO'yu 'en iyi sistem' olarak tanımlamıştır (White vd., 2006, s. 172). NATO üyeliğine yönelik olarak 2005 yılında İttifak ile Ukrayna arasında özelleştirilmiş bir üyelik eylem planı hazırlamak üzere yoğunlaştırılmış diyalog süreci başlatılmıştır (NATO, 2005).

Ukrayna, NATO'ya katılım konusunda en fazla beklentiye ve bu hedefe ulaşmak için en büyük resmi arzuya sahip olan Sovyet sonrası Slav devleti olarak literatüre geçmiştir (White vd., 2006, s.169). Bu durum tarihsel, coğrafi ve kültürel yakınlığa sahip sınır ülkesi olan Rusya için büyük bir tehdit olarak görülmektedir. 1991 yılına kadar Sovyet karşıtı askerî bir ittifak olan NATO, Soğuk Savaş sonrası önemini korumak için çatışmaların yayılmasını sınırlamak, kaynak ikmal hatlarını korumak, ticaret akışındaki güvenliği sağlamak ve ulusötesi terörizmin yayılmasını engellemek gibi yeni misyonlar edinerek toprakları dışında barışı koruma operasyonları benimsemiştir (George vd., 2022, s. 784). Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO ile Rusya arasındaki ilişkiler nispeten normalleşme sürecine girmiş ve NATO, Avrupa'nın savunma yeteneklerine yaptığı yatırımları azaltmıştır. Ancak 2014'te Rusya'nın Ukrayna'yı ilk kez işgal etmesi sonucu NATO'nun özellikle Doğu Avrupa'nın savunma yeteneklerine yaptığı yatırım da artmaya başlamıştır (Fix vd., 2022, s. 1). Dönemin NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen, Rusya'nın Ukrayna'da Kırım bölgesini ilhak etmesinin Soğuk Savaş'tan sonra Avrupa güvenliğine yönelik en büyük tehdit olduğunu vurgulamıştır (Gardner, 2014, s. 2). Rusya'nın bu militarist politikası karşısında NATO, ittifakın Doğu Avrupa'daki savunmasını güçlendirmenin yanında Rusya ile tüm sivil ve askeri iş birliğini de durdurmuştur. NATO, Kırım'ın ilhakı üzerine üç ayaklı bir politika izlemiştir (Forsberg vd., 2015, s. 51):

- i. Rusya'nın işgalci ve militarist eylemlerini kınamak
- ii. Rusya ile mevcut iş birliğinin çoğunu dondurmak
- iii. Rusya'nın sınırındaki NATO üyelerine verilen askeri güvenceleri güçlendirmek.

NATO 2014 Kırım'ın ilhakıyla birlikte özellikle ülkedeki savunma ve güvenlik sektöründeki reform sürecini desteklemeye odaklanarak Ukrayna ile ortaklığını yoğunlaştırmıştır. NATO tarafından Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne, bağımsızlığına ve uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarına saygı duyulduğu belirtilmiş, Rusya'nın izlediği müdahaleci politikaların uluslararası düzeni riske attığının altı çizilmiştir. Kırım'ın ilhakı sonucu Rusya'nın siyasi ve jeostratejik odağında Ukrayna'nın merkezi bir konuma sahip olduğu bir kez daha görülmüştür. Rusya, Ukrayna'yı etki alanında tutmak için yıllar boyunca çok çeşitli siyasi, ekonomik ve askeri araçlar kullanmıştır (Götz vd., 2022, s. 487). Dolayısıyla Ukrayna ve NATO arasında gerçekleşen her iş birliği Rusya'yı rahatsız eden bir gelişme olarak karşımıza çıkmakta, Rusya bu iş birlikleri karşısında güç gösterisi ve müdahaleci tutumu ile Ukrayna'yı kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır. Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya karşı başlattığı ve halen devam eden askerî operasyonlar da bu müdahaleci politikaların en somut çıktılarında biridir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, kabul edilen uluslararası düzene bir meydan okumadır ve NATO'nun Müdahale Gücü'nün toplu savunma kapsamında ilk kez konuşlandırılmasıyla sonuçlanmıştır (Wright, 2022, s. 275).

2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesinin ardından kritik alanlarda NATO-Ukrayna iş birliği yoğunlaşmış, Rusya'nın Şubat 2022'de başlayan Ukrayna işgalinden itibaren ise NATO ve Müttefikler Ukrayna'ya benzeri görülmemiş düzeyde destek sağlamıştır (NATO, 2023). Ancak NATO ve Ukrayna arasındaki ilişkiler 2014 ve 2022 yıllarında kırılma yaşayarak gelişme kaydetse de ikili ilişkiler 1991 yılından itibaren artarak devam etmektedir. NATO-Ukrayna arasında askerî alanlardan bilimsel, diplomatik alanlara kadar geniş çapta iş birliği yürütülmekte, NATO'nun Ukrayna ile iş birliği aşağıdaki programlar ve girişimler aracılığıyla sürdürülmektedir (NATO, 2023):

1. Hibrit savaşa karşı Ukrayna-NATO Platformu
2. Dayanıklılık danışma destek ekibi
3. Barış için ortaklık planlama ve gözden geçirme süreci
4. Kurumsal bütünlük inşa süreci
5. Savunma eğitimi geliştirme programı
6. Hava durumu veri değişim programı
7. Ukrayna çalışma planı ile askerî komite
8. NATO harekât yetenekleri konsept değerlendirme ve geribildirim programı
9. Barış ve güvenlik için bilim programı
10. Kiev'deki NATO Temsilciliği'nin danışma misyonu aracılığıyla organize edilen diğer girişimler
11. NATO-Ukrayna savunma reformu ortak çalışma grubu
12. Savunma teknik iş birliğine ilişkin NATO-Ukrayna ortak çalışma grubu
13. NATO önderliğindeki operasyonlar ve misyonlar için destek

Yukarıda sıralanan programlar ve girişimler NATO ve Ukrayna arasında sadece savunma ve güvenlik alanında değil siber alandan enerji altyapısına, iyi yönetimden savunma eğitimine kadar geniş kapsamda ortaklıkları içermektedir. Buna ek olarak Ukrayna Deniz Kuvvetleri sahip olduğu imkânlarla NATO ile ortak tatbikatlar yürütmekte ve ittifak misyonuna hizmet eden faaliyetler sürdürmektedir. Bu kapsamda Akdeniz'de terörle mücadeleye yönelik gerçekleştirilen "Active Endeavour Operasyonu" nu desteklemek için 2007-2010 yılları arasında altı kez gemi konuşlandırmıştır (NATO, 2022). Buna ek olarak 2013 yılında NATO'nun korsanlıkla mücadele operasyonu Ocean Shield'e katkıda bulunan Ukrayna, NATO'nun denizcilik faaliyetlerine destek sağlarken denizlerde birlikte çalışabilirliği de arttırmayı hedeflemektedir.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Stratejisi'nde NATO Vurgusu

Azak Denizi'ni Karadeniz'e bağlayan Ukrayna, Avrupa ve Avrasya arasında stratejik bir konumda yer alması nedeniyle hem NATO açısından hem de Rusya açısından önem arz etmektedir (Sağlam, 2014, s. 440). Buna ek olarak doğuda Rusya ile sahip olduğu sınır, tarihsel ve siyasi bağları Rusya için Ukrayna'yı daha hassas bir noktaya taşımaktadır. Dolayısıyla Rusya, NATO ve Batı varlığını Ukrayna'da hayati bir tehdit olarak algılamakta NATO, Rusya'ya karşı güç dengesini Ukrayna üzerinden sağlamayı amaçlamaktadır (Erdil, 2021, s. 53). 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra ülke yönetiminde ise farklı zamanlarda Rusya ve Batı yanlısı siyasal tutumlar etkili olmuştur. Örneğin Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yushchenko, 2008 yılında NATO'nun Bükreş Zirvesi'nde NATO Üyelik Eylem Planı başvurusunu imzalayarak NATO üyeliğine olan isteğini açıkça ortaya koyarken kendisinden sonra 2010 yılında Cumhurbaşkanı olan Viktor Yanukovich yönetimi, önceki Yushchenko hükümetinin izlediği Batı yanlısı politikaları terk etmiştir (Roininen, 2017). Ülke yönetiminde Batı ve NATO özelinde farklı politikalar izlenirken genel olarak Ukrayna yönünü her Batı'ya döndüğünde Rusya bölgede etkisini hibrit yöntemlerle hissettirmeyi başarmıştır.

Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı ilhak etmesinin ardından kritik alanlarda NATO ve Ukrayna arasındaki ilişkiler yoğunlaşırken 2022'de Rusya tarafından Ukrayna'ya karşı başlatılan askerî operasyon sonucu NATO ve müttefikleri Ukrayna'yı kapsamlı biçimde desteklemiştir (NATO, 2023). Ancak Ukrayna'nın NATO'ya girme konusundaki ısrarı Rusya'nın Sovyet coğrafyasında daha belirgin biçimde müdahale etmesine yol açmış (Bozkuş, 2023, s. 76), yakın çevresinde NATO ve Batı tehdidi oluşması durumunda Rusya'nın ne denli radikal adımlar atabileceği bir kez daha görülmüştür. Bu radikal adımları neticesinde Rusya, Batı tarafından revizyonist bir güç, stratejik rakip, meydan okuyucu, doğrudan tehdit olarak nitelendirilmiştir (Çanar, 2022, s. 129). Şubat 2022 tarihinden sonra Ukrayna ile iş birliğini arttıran NATO, ülke silahlı kuvvetleri bünyesindeki kara, hava ve deniz kuvvetlerine finansman, ekipman, eğitim ve stratejik açıdan kapsamlı biçimde desteklerini sürdürmüştür.

2014 yılında Kırım'ın ilhakı ve 2018 yılında Kerç Boğazı'nda Ukrayna Donanması'na ait gemilere ateş açılmasıyla birlikte Ukrayna'yı çevreleyen denizlerde devlet güvenliğine yönelik tehditlerin artması sonucu donanmanın yeniden inşası, modernizasyonu ve genişletilmesi süreci hız kazanmıştır. Bu kapsamdaki ilk gelişme 2018 yılında Ukrayna Deniz Kuvvetleri tarafından Ukrayna Deniz Kuvvetleri Stratejik Değerlendirmesi başlıklı bir belgenin yayınlanması ile olmuş, 2019 yılında ise resmi olarak 2035 Ukrayna Deniz Kuvvetleri Stratejisi yayınlanmıştır (Paçzek, 2019, s. 379). Ukrayna'nın deniz kuvvetleri ile donanma gücünü geliştirme ve modernize etme ihtiyacı, hem ülkenin denizcilik ekonomisinin Ukrayna için öneminden hem de her şeyden önce Rusya'nın Karadeniz ve Azak Denizi bölgelerindeki saldırgan ve çatışmacı politikasından kaynaklanmaktadır. Genel olarak 1991 yılından itibaren Rusya, Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne saygı duymamakla birlikte bağımsız bir devlet olarak hareket etmesini farklı açılardan engellemekte ve NATO ile iş birliğini kendisine yönelik bir tehdit olarak algılamaktadır (Pokotylo vd., 2021, s. 210). 2022 Şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı, Ukrayna açısından askerî, ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere gündelik hayatın her alanında geniş çaplı krizlerin yaşanmasına neden olurken Ukrayna, tüm bu zorluklara rağmen deniz kuvvetini yeniden inşa etmek için mücadele vermeye devam etmektedir (Myre, 2023).

Nato Standartlarında Bir Deniz Kuvvetleri İnşası: Ukrayna 2035 Deniz Stratejisi Örneği

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan Ukrayna Deniz Kuvvetleri, 2035 yılına kadar gerçekleştirilmeyi öngördüğü gelişmiş donanma gücünü NATO standartlarında inşa etmeyi hedeflediğini Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nde açıkça ifade etmiştir. Söz konusu strateji belgesinin her bölümünde NATO vurgusu yer almakta ve NATO ile birlikte çalışabilirliğin artırılması amacıyla stratejik bir yol haritası sunulmaktadır. Ukrayna Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nde yer alan NATO standartlarında bir deniz kuvvetleri inşa etme hedefi Tablo 1'de detaylı biçimde verilmiştir.

<i>Bölüm Adı</i>	<i>NATO Vurgusu</i>
<i>Misyon, Vizyon ve Değerler</i>	Ukrayna'nın NATO ve Avrupa Birliği'ne katılma arzusu, bir dizi ana stratejik ortaklarını, reform hatlarını ve ulusal savunma ve güvenlik güçlerinin gelişimini tanımlamaktadır.
	Fiziksel, kavramsal ve manevi bileşenlerden oluşan muharebe potansiyeli, NATO standartlarına ve ilkelerine göre oluşturulmuştur. Fiziksel bileşen, NATO ile tamamen birlikte çalışabilir modern deniz silahlarının ve teçhizatının edinilmesini içerir. Kavramsal bileşen, Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin eğitimi, kuvvet üretimi ve istihdamı sırasında NATO ilkelerine, standartlarına ve değerlerine hâkim olunmasıyla mümkündür.
<i>Deniz Kuvvetlerinin Geleceğini Etkileyen Stratejik Zorluklar</i>	Ukrayna, NATO ve Avrupa Birliği üyeliğini ülke geleceğinde hayati bir öncelik olarak görmektedir.
	Rusya Federasyonu'nun güçlenme eğiliminde olan NATO üyesi devletlerle karşı karşıya gelmesi, Ukrayna'yı bu çatışmanın merkezinde bıraktığından stratejik bir zorluk olarak değerlendirilmektedir.
<i>Deniz Kuvvetlerinin Geleceğinde Stratejik Yaklaşım ve Yetenekler</i>	Strateji planının 2025 yılına kadar olan ilk aşamasında; NATO ve müttefik ülkelerin savunma güçleri ile gerçek zamanlı bilgi alışverişi yapılması hedeflenmektedir.
	2030-2035 yılları arasında kapsayan stratejik planın son ve üçüncü aşamasında öncelik; NATO üye devletleri ve ortaklarının deniz kuvvetleri ile birlikte su altı, su üstü ve hava alanlarında Ukrayna'nın çıkarları doğrultusunda deniz kontrolü sağlanmasıdır.
	NATO standartları, ilkeleri ve değerleri stratejik, operasyonel ve taktik seviyeleri ulusal kılavuz belgelerine uyarlanmalıdır.
	NATO ilkelerinin, yaklaşımlarının ve değerlerinin askeri eğitime dahil edilmesi, gelişmiş liderlik becerilerine sahip yeni nesil yüksek vasıflı, proaktif hizmet üyelerinin yetiştirilmesi için gereklidir.
	Stratejik planın uygulanmasında NATO ve müttefik ülkelerle aktif olarak iş birliği yapılacaktır.
<i>Stratejinin Uygulama Yolları ve Araçları</i>	Stratejinin uygulanması amacıyla NATO üyeliği için yol haritası, yetenekler ve görevler dikkate alınarak ana tehditlerin belirlenmesinde etkili olduğu kanıtlanmış lider NATO metodolojisi DOTMLPF' nin uygulanması önerilmektedir. Doktrin (D),

	organizasyon (O), eğitim (T), malzeme (M), liderlik (L), personel (P) ve tesisler (F) den oluşan bu yöntemde deniz kuvvetlerinin NATO standartlarına göre oluşturulması hedeflenmektedir.
	NATO standartları, ilkeleri ve değerleri stratejik, operasyonel ve taktik düzeylerde ulusal kılavuz belgelerine uyarlanmalıdır.
	Askeri operasyonların planlanması ve yürütülmesi NATO harekât sanatına uygun olmalıdır.
	NATO ile ortak tatbikat ve operasyonlarda, Deniz Kuvvetleri birliklerinin ve komutanlıklarının, NATO üye devletleri ile birlikte çalışabilirliklerini sağlayacak NATO standartlarının kullanılması planlanmaktadır.
	Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin stratejik, operasyonel ve taktik düzeylerdeki muharebe organizasyonu NATO standartlarına, ilkelerine ve en iyi uygulamalarına göre inşa edilecektir.
	Gemilerin ve donanma birimlerinin hazırlanması, NATO taktik yönergeleri ve diğer standartları temel alan müfredat ve programlara uygun olarak gerçekleştirilecektir.
	Askeri eğitim sisteminde NATO ilke, yaklaşım ve değerleri uygulanacaktır.

Tablo 1: Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nde Yer Alan NATO Vurgusu (Ukrainian Navy, 2019)

Tablo 1 incelendiğinde Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin 2035 yılına kadar inşa etmeyi amaçladığı modern ve gelişmiş deniz gücünün elde edilmesinde NATO ilke ve standartlarının temel alındığı görülmektedir. Tüm hedeflerin önemli bir bölümü, NATO standartlarının mümkün olan en geniş ve hızlı biçimde uygulanması üzerine kurgulanmış ve birlikte çalışabilirliğin artırılması hedeflenmiştir. Üç aşamalı bir zaman çizelgesinden oluşan bu stratejik plan, NATO ilkeleri, değerleri ve standartları doğrultusunda modern ve gelişmiş bir deniz kuvvetleri inşa etmeyi amaçlamaktadır.

Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Stratejisi, 2025 yılına kadar Ukraynalı denizcilerin NATO kuvvetleriyle iş birliği içinde faaliyet göstermeye hazır olmasını hedeflemektedir. Bu durum temelde Ukrayna dış politikasının NATO'ya katılma amacıyla doğrudan bağlantılıdır (Bielieskov, 2019). Bu kapsamda Deniz Kuvvetleri personelinin eğitim sürecinde yüksek eğitim standartları, mesleki standartlar ve NATO'nun DOTMLPF metodolojisinin bileşenleri temel alınarak kuvvet bünyesinde eğitimin modernleştirilmesi amaçlanmaktadır (Shevchenko, 2020, s. 207). Ukrayna, denizlerde temel güvenlik ihtiyaçlarını bağımsız biçimde sağlamak ve bu alanlarda hâkimiyet yeteneğini geliştirmek üzere NATO ve ortaklarıyla iş birliği içinde deniz kuvvetlerinin gelişimini sürdürmektedir (Khyloko vd., 2022, s.7). Özellikle 2022 Rusya-Ukrayna Savaşı, Ukrayna deniz gücünün daha modern ve teknolojik biçimde yapılandırılması ihtiyacını da açık biçimde ortaya koymuştur (Combes, 2022, s. 3).

Sonuç

Ukrayna, 2.759 km deniz kıyısı ve 72 bin kilometrekareden fazla münhasır ekonomik bölgeyle askerî ve ekonomik açıdan ulusal çıkarları denizlerle yakından bağlantılı olan bir devlettir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Ukrayna, bu tarihten sonra sahip olduğu jeopolitik önemi nedeniyle hem Rusya hem de NATO ve Batı için stratejik bir ülke olarak konumlandırılmıştır. Azak Denizi ve Karadeniz'e bulunan kıyıları, enerji rezervlerine yakınlığı, Rusya ve Orta-Asya petrol ve doğal gazının Avrupa'ya taşınmasındaki transit ülke konumu Ukrayna'yı bölgede sürdürülebilir refah ve güvenliğin kilit aktörü haline getirmekte, Avrupa ve Rusya arasında uzun bir sınır oluşturan Ukrayna, Rusya'nın üstünlük mücadelesine de ev sahipliği yapmaktadır.

Ukrayna'da ülke yönetiminin zaman zaman artan oranda NATO yanlısı tutumu sergilemesi Rusya'nın bölgede radikal güç gösterisinde bulunmasına neden olmuştur. 2014 yılında Kırım'ın ilhaki ve 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı askerî operasyon bu güç gösterilerinin en belirgin örneklerindedir. Ukrayna'nın sahip olduğu donanma gücü Kırım'ın ilhak edilmesiyle %70 oranında yok olmuş, ülke donanmasının yeniden inşa edilmesi amacıyla bu tarihten sonra çalışmalar hız kazanmıştır. Ukrayna, stratejik ortaklarıyla birlikte deniz potansiyelini eski haline getirmek için NATO standartları, ilkeleri ve değerleri doğrultusunda reformlar gerçekleştirmiş ve ülke deniz kuvvetlerini daha modern ve teknolojik biçimde yeniden inşa etmek amacıyla 2019 yılında resmi olarak Ukrayna 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'ni yayınlamıştır. Bu strateji belgesi, ülke deniz gücünün NATO ile çalışabilir üst düzey bir güç yapılmasını içermektedir. Rusya açısından büyük bir tehdit olarak görülen NATO ve Batı (başta ABD olmak üzere Batı menşeli ülkeler ve uluslararası örgütler) Ukrayna tarafından stratejik ortak olarak görülmekte ve yanı başındaki Rus yayılcılığı ve baskısına karşı denge unsuru olarak kullanılmaktadır.

Ukrayna tarafından yayınlanan 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'nin en önemli özelliği denizlerin, deniz ekonomisinin ve askerî deniz yeteneklerinin ulusal çıkarların korunması ve elde edilmesinde ne denli önemli olduğunu vurgulaması ve denizlerde NATO standartlarında bir güç inşa etme hedefini içermesidir. Rusya uzun bir sınır paylaştığı Ukrayna ile Soğuk Savaş Dönemi'nden itibaren düşman olarak gördüğü NATO arasında süregelen iş birliğini ulusal tehdit olarak algılamakta ve hem askerî hem ticari açıdan Ukrayna'yı abluka altına alacak müdahalelerde bulunmaktadır. Özellikle Şubat 2022'de Rusya tarafından Ukrayna'ya karşı başlatılan askerî müdahale II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'daki en büyük askerî krizi temsil etmektedir. Bu savaş sırasında NATO müttefikleri ve ittifak ortakları tarafından Ukrayna'ya büyük oranda askerî destek sağlanmış ve 11-12 Temmuz 2023 tarihinde gerçekleşen Vilnius Zirvesi'nde NATO üyeliği için gerekli olan Üye Eylem Planı'ndan Ukrayna'nın muaf tutulacağı açıklanmıştır.

Uluslararası güvenlik ortamını derinden etkileyen Ukrayna-Rusya Savaşı, Ukrayna'nın NATO üyeliğinde bir dönüm noktası oluştururken Ukrayna, NATO tarafından savaş boyunca geniş çaplı askerî ve siyasi destek almıştır. Kendisini NATO'nun fiili üyesi olarak tanımlayan Ukrayna, bu üyeliğin resmileşmesi için İttifak'tan davet beklerken bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren Rusya'nın müdahaleci ve yayılcı politikalarını Batı iş birliği ile engellemeye çalışmıştır. Eski Sovyet ülkesi olarak Ukrayna, NATO üyeliğini ortaya çıkabilecek Rus tehditlerine karşı güvenliğini sağlamanın bir yolu olarak görmektedir. Bu kapsamda genel olarak ülke silahlı kuvvetleri ve özelde deniz kuvvetlerinin NATO standartlarında inşa edilmesi, uzun vadeli stratejik bir planlamayı yansıtmaktadır. Bu kapsamdaki en somut belge ise 2019 yılında Ukrayna

tarafından ilan edilen 2035 Deniz Kuvvetleri Strateji Belgesi'dir. Bu belge 2035 yılına kadar inşa edilmesi planlanan ülke deniz kuvvetlerinin bir yol haritasını sunmakta ve NATO ile iş birliğinin önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda dikkat çeken en önemli nokta ise Rusya'nın NATO varlığını yakın coğrafyasında bir tehdit olarak görmesine ve bu konuda sert askerî politikalar izlemesine rağmen Ukrayna'nın NATO ile birlikte çalışabilir kuvvet yapılanması hedefini resmi olarak ilan etmesidir. Ukrayna'nın NATO'yu önceleyen ulusal strateji belgelerini ilan etmesi, Rusya'dan gelen tehditleri NATO müttefikliği ile dengelediğinin de en somut kanıtıdır.

KAYNAKÇA

BİELİESKOV, M. (2019). "Ukraine's Navy Has Plans for 2035 Involving Russia and NATO". Erişim Tarihi: 06.08.2023. <https://nationalinterest.org/feature/ukraines-navy-has-plans-2035-involving-russia%E2%80%94and-nato-46442>

BOZKUŞ, Y. D. (2023). "NATO'nun Genişleme Politikası, Kafkasya ve Türkiye ile İlişkiler". *Journal of Balkan and Black Sea Studies*, V10: 71-99.

COMBES, B. (2022). "The War at Sea, Russia's War in Ukraine". Series No. 6: 1-4. Erişim Tarihi: 08.08.2023. https://icds.ee/wp-content/uploads/dlm_uploads/2022/06/ICDS_Brief_Russia%C2%B4s_War_in_Ukraine_No6_Bill_Combes_June_2022.pdf

ÇANAR, B. (2022). "Yeni Avrupa'nın İnşası Sürecinde Avrupa-Atlantik Güçlerinin ve Rusya Federasyonu'nun Ukrayna Politikaları". *ViraVerita E-Dergi*. 16: 125-164.

ERDİL, B. (2021). "Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı İşgaline Etki Eden Süreç ve Ukrayna Jeopolitiği". *Karadeniz Araştırmaları*, V18/69: 47-56.

FISH, T. (2023). "Eastern European Navies Expand as Russian Occupation of Ukraine Drags On". Erişim Tarihi: 26.07.2023. <https://news.usni.org/2023/07/20/eastern-european-navies-expand-as-russian-occupation-of-ukraine-drags-on>

FIX, L. Keil, S. (2022). "NATO and Russia After the Invasion of Ukraine. Policy Brief". Erişim tarihi: 15.08.2023. <https://www.gmfus.org/news/nato-and-russia-after-invasion-ukraine>

FORSBERG, T. Herd, G. (2015). "Russia and NATO: From Windows of Opportunities to Closed Doors". *Journal of Contemporary European Studies*, V23/1: 41-57.

GARDNER, H. (2014). "NATO, the EU, Ukraine, Russia and Crimea: The "Reset" that was Never "Reset". Briefing Paper No. 49. Erişim Tarihi: 13.08.2023. https://natowatch.org/sites/default/files/briefing_paper_no_49_-_ukraine_russia_crimea.pdf

GÖTZ, E. Staun, J. (2022). "Why Russia Attacked Ukraine: Strategic Culture and Radicalized Narratives". *Contemporary Security Policy*. V43/3: 482-497.

KHYLKO, M. Shelest, H. (2022). "Perceptions of the Black Sea Region Security Amid the Russian Invasion of Ukraine: View from Ukraine". *Caucasus Analytical Digest* V130: 2-12.

KORMYCHA, B. Malyarenko, T. (2022). "From Gray Zone to Conventional Warfare: the Russia-Ukraine Conflict in the Black Sea". *Small Wars & Insurgencies*. <https://doi.org/10.1080/09592318.2022.2122278>.

Mission of Ukraine to the North Atlantic Treaty Organization (2023). "NATO-Ukraine Council Addresses Security Situation in the Black Sea", Erişim Tarihi: 09.08.2023. <https://nato.mfa.gov.ua/en/news/rada-ukrayina-nato-obgovorila-bezpekovu-situaciyu-v-chornomu-mori>

MYRE, G. (2023). "Ukraine struggles to rebuild a navy destroyed by Russia". Erişim Tarihi: 07.08.2023. <https://www.npr.org/2023/07/28/1190544651/ukraine-rebuild-navy-destroyed-by-russia>

NATO (2005). "First Step Taken in Intensified Dialogue with Ukraine. Erişim Tarihi: 09.08.2023. <https://www.nato.int/docu/update/2005/06-june/e0627a.htm>

NATO (2022). "Operation Active Endeavour(2001-2016)". Erişim Tarihi: 15.08.2023. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_7932.htm?selectedLocale=en

NATO (2023). "Relations with Ukraine". Erişim Tarihi: 02.08.2023. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm

PAÇZEK, B. (2019). "Analyse and The Assesment of Strategy of The Naval Forces of The Armed Forces of Ukraine to 2035". *Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego*. V13: 1-31.

POKOTYLO, O. Nashyvochnikov, O. (2021). "Sources of the Russian-Ukrainian Armed Conflict". *East European Historical Bulletin*, V18: 210-218.

ROİNINEN, A. (2017). "Myths & Pretexts: NATO and Origins of the Ukraine Crisis", Erişim Tarihi: 10.08.2023. <https://www.iir.cz/lies-provocations-or-myths-pretexts-nato-and-the-ukraine-crisis>

SAĞLAM, M. (2014). "21. Yüzyılda Küresel Rekabetin Zemini Ukrayna". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, V69/2: 435-444.

SANDERS, D. (2007). "Rhetoric and Reality: Can Ukraine Create an Effective Navy to Protect its Interests in the Black Sea?". *European Security*, V16/2: 143-161.

SANDERS, D. (2012). "Ukraine's Maritime Power in the BlackSea—A Terminal Decline?". *Journal of Slavic Military Studies*, V25: 17-34.

SANDERS, D. (2023). "Ukraine's Third Wave of Military Reform 2016–2022, Building a Military able to Defend Ukraine Against the Russian Invasion". *Defense & Security Analysis*. <https://doi.org/10.1080/14751798.2023.2201017>.

SHEVCHENKO, R. (2020). "Training of Officers of The Naval Forces of Ukraine in Higher Military Education Institutions: Present and Prospects". *Scientific Journal of Polonia University*. V38/1: 202-207.

THE WHITE HOUSE (1999). "NATO Summit: NATO-Ukraine Commission". Erişim Tarihi: 25.07.2023. <https://clintonwhitehouse5.archives.gov/WH/New/NATO/fact6.html>

UKRAINIAN NAVY (2019). "Strategy of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine 2035". Erişim Tarihi: 25.07.2023. <https://navy.mil.gov.ua/en/strategiya-vijskovo-morskyh-syl-zbrojnyh-syl-ukrayiny-2035/>

VORONCHENKO, Igor (2019). "Strategy of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine 2035". Erişim Tarihi: 29.07.2023. <https://navy.mil.gov.ua/en/strategiya-vijskovo-morskyh-syl-zbrojnyh-syl-ukrayiny-2035/>

WHITE, S. Korosteleva, J. Allison, R. (2006). "NATO: The View from the East". *European Security*, V15/2: 165-190.

WRIGHT, K. A. (2022). "Where is Women, Peace and Security? NATO's response to the Russia-Ukraine War". *European Journal of Politics and Gender*. V5/2: 275-277.

YAPICI, U. (2007). "Ukrayna-NATO İlişkilerinin Tarihsel Analizi". 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 38: 1475-1494.

EXTENDED ABSTRACT

The Ukrainian Naval Forces' reform is an issue that needs to be analyzed due to the weakening naval power, especially after Russia's invading policies. Ukraine, which established close relations with NATO after gaining its independence, used NATO as a balancing factor against invading policies of Russia. As a result of Russia's annexation of Crimea in 2014, 70% of the Ukrainian Navy was destroyed, and the importance of the country's naval power was once again understood in the military operation launched by Russia against Ukraine in 2022. In order to develop its naval power, Ukraine has initiated a process of modernization of its armed forces in general and its navies in particular. The main guide in this modernization process is NATO standards, principles and values. The purpose of this article is to analyze the 2035 Naval Strategy Document published by Ukraine and to examine the objectives that include the realization of the reforms included in the document in line with NATO standards, principles and values.

In this study, the Strategy Document published by the Armed Forces of Ukraine, which includes the reform of the country's naval forces until 2035, has been examined in detail. With this study, which is based on literature and document analysis, the stated objectives for the realization of NATO standards in the Ukrainian Naval Forces have been revealed. Despite Russia's unwillingness to have NATO presence in Ukraine, Ukraine declares its goal of working with NATO in its national strategy documents. The Naval Forces Strategy Document, officially announced by Ukraine in 2019, includes the reform process initiated under the guidance of NATO. In this study, which is based on document analysis and historical analysis, the goal of modernization in the Ukrainian Navy was examined theoretically.

This work is divided into three parts. First of all, Ukraine 2035 Naval Forces Strategy Document was examined in general terms. Thus, the scope and purpose of this strategy document announced in 2019 has been revealed. The second part of this study explains the process towards the goal of building a naval force in NATO standards. In this context, the historical development of the relations between Ukraine and NATO is discussed in the second part. It is mentioned how the relations started, developed and the expanding partnership. In the third chapter, the emphasis on NATO in the Ukraine 2035 Naval Forces Strategy Document is discussed in detail. In the conclusion part, the importance of gaining power in the seas for Ukraine and Ukraine's use of NATO against Russia are emphasized. In addition, Ukraine's increasing partnership with NATO despite the Russian invasions was evaluated by Ukraine as a major threat to Russia.

When evaluated historically, Ukraine, which gained its independence after the collapse of the Soviet Union, has been under the constant influence of Russia. Although Ukraine achieved its official independence due to historical ties and geographical proximity, it had difficulties in de facto independence. Russia has constantly fueled domestic conflicts, especially in the East of Ukraine. Ukraine is a state of high strategic importance for both Russia and the West, due to its coasts to the Azov Sea and the Black Sea, its strategic position in global trade and its proximity to energy resources. Therefore, it can be damaged in the conflicts between the West and Russia. However, Ukraine can sometimes use these conflicts for its own interests. Ukraine, which has significant national interests in the seas, has not been able to obtain a strong naval power since 1991. With the annexation of Crimea in 2014, 70% of its Navy was destroyed. Starting to build a modern navy after this date, Ukraine declared a Naval Forces Strategy Document in line with these goals in 2019. With this strategy, Ukraine aims to achieve a modern naval power by 2035 within the scope of NATO standards, principles and values.

Ukraine aims to build a Naval Forces to NATO standards in three stages by 2035. In the first phase between 2018-2025, the main priority is to establish an effective sea area awareness and exploration system in the coastal region, then to develop sea rejection capabilities, and finally to ensure sea control. In the second phase, which covers the years 2025-2030, it is aimed to develop already-built capabilities and expand their impact to the entire exclusive economic zone of Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov. In the third and final stage covering the years 2030-2035, it is aimed to develop the naval capabilities necessary for the protection of Ukraine's national interests beyond the Black Sea. er these three phases, Ukraine aims to have an offshore navy and modern naval forces. However, this Force will have an infrastructure that can work together with NATO. In this strategy document, Russia was identified as the greatest threat to Ukraine's sovereignty and state integrity. Ukraine aims to gain power in the seas to ensure its national security and welfare.

In this study, the strategy document for the modern Naval Forces, which Ukraine, which has important national interests in the seas, aims to build until 2035, is discussed. 2014 Russia's annexation of Crimea, 2022 Russia-Ukraine War started by Russia and still continuing at the time of writing this article, once again revealed the importance of the country's navy and naval forces. Ukraine has developed relations with NATO since 1991 and has instrumentalized NATO in military, political and geopolitical scope against the Russian threat. The most important point that draws attention in this context is that although Russia sees NATO presence as a threat in its immediate geography and follows strict military policies in this regard, Ukraine has officially declared its goal of establishing an interoperable force with NATO.